wikkelingsstaten, opgaand vanaf de eerste kiem tot het volwassen dier, o.a. den kikvorsch, den salamander, de padde, en dergelijken. Ook de ontwikkeling der weekdieren en schelpen en die van geleedpootige dieren vinden wij hier, verder nesten van wespen, larven.... En dan ook nog vele soorten van wormen, stekelhuidigen en holtedieren, d. z. koralen en sponsen.

In de afdeeling van de plantkunde vertoonde men ons hoopjes van bloemen, bladeren, enz., alles van papier-maché en enorm vergroot van de natuurlijke vormen.

Belangwekkend is het, de koffie-, thee- en tabaksplanten, de cacaovruchten en dergelijke te bezien, en te leeren bewonderen; hoe vanzelf dringt bij den aanblik daarvan de gedachte zich aan ons op, dat wij, die dagelijks idem zooveel kopjes thee met of zonder suiker en melk en zooveel kopjes koffie of een tasje cacao slurpen, — dat wij, die dagelijks onze vaste taks sigaren en sigaretten de lucht indampen, met den mond vol tanden staan zoodra men ons omtrent de herkomst van die genotmiddelen eens wat meer vraagt. O, in welk een smadelijke sleur leeft verreweg het meerendeel der menschen; zij aanvaarden gaarne wat natuur, kunst en nijverheid hun aan genotmiddelen bieden, genieten er dag in en dag uit van met een doodleuk gezicht, maar stellen in de zaak verder geen belang; zij hebben het en ze houden het, ze hebben hun dure geld ervoor uitgegeven, en behoeven zich er verder niet druk over te maken.

De afdeeling Aard- en Delfstoffenkunde omvat verzamelingen mineralen, kristallen en ertsen, gesteenten en fossielen met beschrijvingen, die de voornaamste geologische verschijnselen voor u duidelijk maken.

Zeer bezienswaardig is de onderafdeeling Oost-Indië in dé afdeeling Land- en Volkenkunde. Modellen van allerlei woningen, van rijstschuur en karbouwenstal, en zoowaar zelfs een van een heel koffie-établissement zooals het reilt en zeilt, en waaruit men de bewerking van koffieboonen uit de bessen in het klein van a tot z kan zien geschieden. Uiterst leerzaam is ook de verzameling kleedingstukken, 'n voorstelling van de hoedenfabrikatie, een collectie modellen van inlandsch landbouwgereedschap, muziekinstrumenten, voorwerpen van de eigenaardige koloniale kunstnijverheid, wapens, vaartuigen, afgodsbeelden, (waaronder een wonderlijk prachtig beeld, uit hout gesneden en verrukkelijk gekleurd, Visjnoe rijdend op de Garoeda voorstellend,) schilden, matwerk, vlerkprauwen, dat zijn schuitjes met zijvleugels, die den dienst van zwaarden doen... Het een is al bezienswaardiger dan het andere...

De mooi geconstrueerde watermolen, en het model van de Edammer zeesluizen, vragen uw aandacht in de afdeeling Nederland.

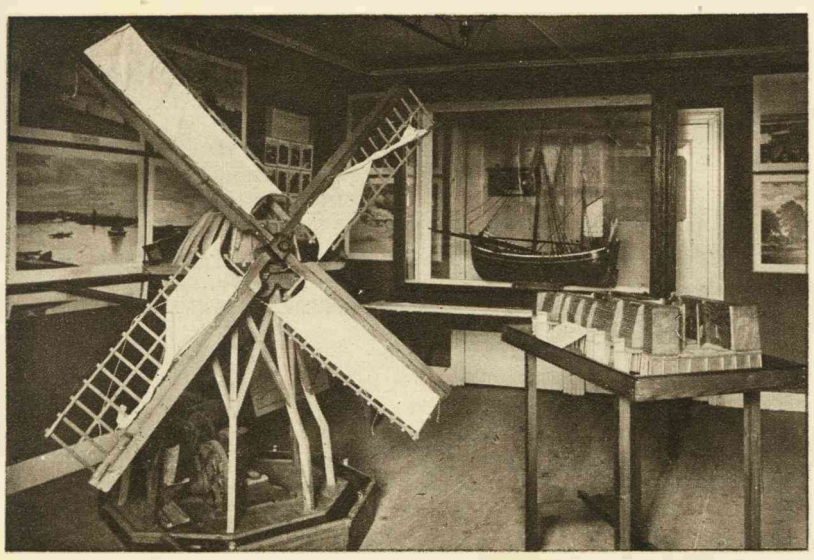
In de praehistorische afdeeling bevindt zich een reeks schedels, die de langzame nadering tot den hoogst ontwikkelden schedelvorm zeer begrijpelijk demonstreeren; een verzameling werktuigen en wapens van de praehistorische menschen vervult ons met bewondering voor de langzame volmaking dezer voorwerpen, vanaf den eenvoudigsten zoo opgeraapten steenbrok tot den rondom behakten steen en zoo tot het gepolijste steenen werktuig. Bij dit alles zijn tabellen en beschrijvingen gevoegd.... En meer en meer gevoelen wij bij het bezien van dit alles, hoe beschamend weinig in doorsnee de menschen eigenlijk maar weten.

Het onnoozelst voelt men zich echter in de afdeeling der moderne nijverheid. Dat men als groot-mensch in praehistorische voorwerpen nu niet zoo bijster thuis is, à la bonne heure... We willen dat laten voor wat het is, maar dat we eigenlijk, zeg maar, niet de geringste notie hebben van de vervaardiging, van de totstandkoming der dingen, welke wij dagelijks in onze omgeving zien, is al heel, heel erg. Vaag, ja, vaag weten wij wel zoo een en ander, maar nu precies zeggen hoe ons huis gebouwd is, hoe onze schoenen vervaardigd zijn, hoe de glazen, waaruit wij dagelijks drinken, hoe de borden waarvan wij eten, hoe de stoffen, waarvan wij onze keurige vestons, enz. dragen, gemaakt zijn... We kunnen het niet.

Prijzen we onze kinderen gelukkig, die er zooveel beter voorstaan door de aanschouwelijke onderwijsmethode, welker uitmuntendheid thans algemeen erkend is. En we spreken gaarne onze erkentelijkheid uit voor alles wat in die voortreffelijke richting geschiedt. Het Museum ten bate van het Onderwijs te 's-Gravenhage neemt daarbij een eerste plaats in. Moge het buitengewone belang van deze instelling voor de ontwikkeling van het volk toch door een ieder worden begrepen. De autoriteiten, wij twijfelen er niet aan, zullen door ingrijpender zorgen voor ruimer behuizing dezer schatten den wakkeren directeur zijn zware doch schoone levenstaak een weinig vergemakkelijken. Nog veel te weinig menschen zijn doordrongen van de waarde van een instelling als deze. Moge ons artikel medewerken om den kring der waardeerenden te vergrooten. Dat hopen wij van harte.

Uit één stuk hout gesneden afgodsbeeld (Visjnoe, rijdende op de Garoeda) der Hindoes van Bali, met twee uit hout gesneden Wajangpoppen, eveneens van Bali.

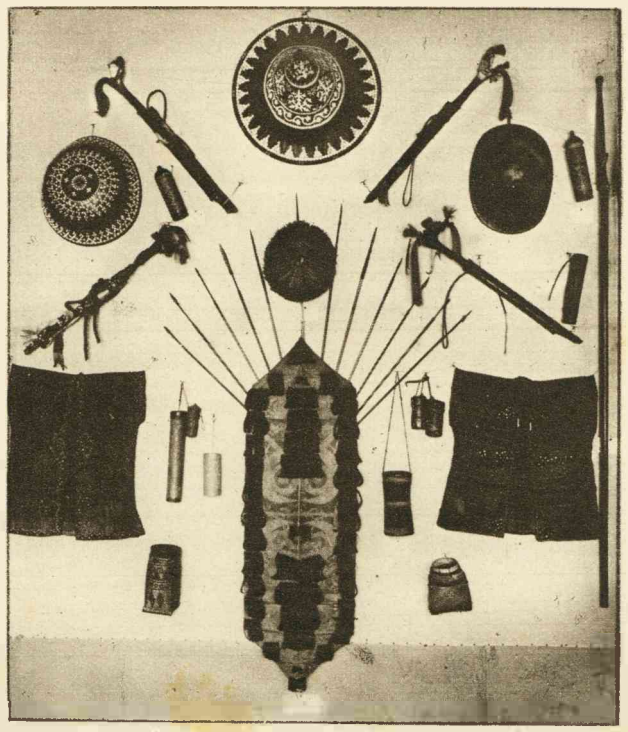

Kijkje in de afd. Nederland. We zien hier het fraaie model van een watermolen, het model van de Edammer Zeesluis en het model van een Vlaardinger hoeker, nu niet meer in gebruik.

KUNST EN BIEFSTUK

DOOR J. T. VAN LEIDEN

De toestand was zeer ernstig. Ja — als we onze schilderijen hadden kunnen eten.... Pim begon ze op 'n keer te tellen, maar hij hield 't niet vol. Door het aantal niet, en door de trieste herinneringen niet. Telkens zei hij: „staat dat ding er ook nog!? Zeven en dertig, acht en dertig.... En, och heden, dat is Fientje! Negen en dertig, veertig, een en veertig...." Maar dan kreeg hij 't te

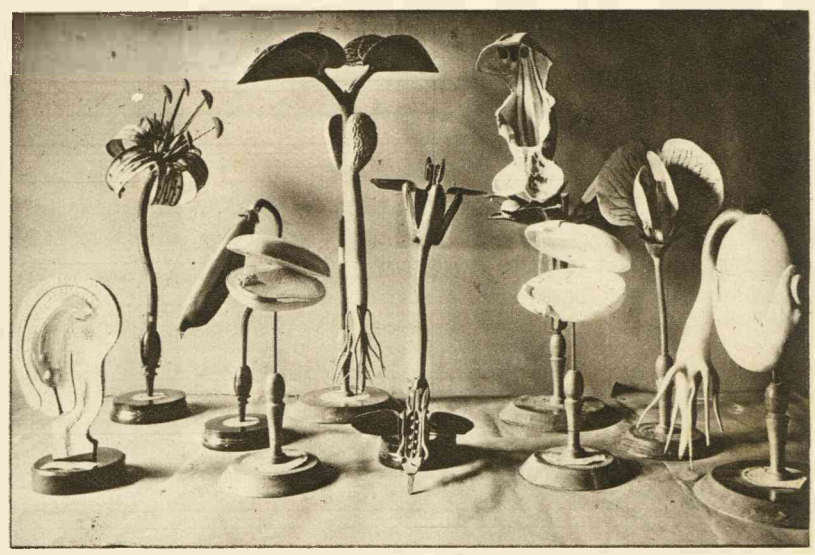
Wandvlakte van een der vertrekken, waarin de verzamelingen van O.- en W.-Indië zijn tentoongesteld. Deze wand vertoont voorwerpen uit het leven der Dajaks van Borneo, als koppensnellers bekend.

kwaad en ging aan 't raam staan. Fientje had 'n tijd lang onze kamers schoon gehouden en Pim had haar eindeloos geschilderd — de arme jongen! Bij honderd elf gaf Pim 't tellen op: de laatste nummers waren allemaal geweigerde tentoonstellings-schilderijen, en die wonden hem te veel op. „Begrijp jij nou zulke bekrompen ezels van juryleden?" vroeg hij driftig. Ik had evenveel eetlust als Pim, in die dagen, maar 'n veel berustender aard. „Ja, kerel, 't eenige zal toch zijn dat we den een of anderen keer zóo'n goed schilderij maken, dat ze ons niet langer kunnen negeeren!"

Zulke wijsgeerige gezegden maakten hem dol. „'n Goed schilderij? 'n goed schilderij? Maar is dat dan allemaal lorrenboel wat daar staat?" Hij graaide in den voorraad, achter 't gordijn. „Je moet eens zien wat er nu weer voor 'n croûtes in „Het Schildershuis" hangen! Was jouw „Sardanapalus" niet goed? Was mijn „Vrouw met kikvorsch" niet goed? We hebben dan toch wel ieder één behoorlijk ding gemaakt! Of niet?"

Ach — geboomd over onze kunst hadden we genoeg. Nu ik honger had — we waren twintig, en gezond — leek het me wel wat veraf en nutteloos. Maar toch: heerlijke avonden waren 't geweest, als de andere lui bij ons opliepen, en we alle pijptabak bijeenscharreiden en thee zetten in den grooten waterketel.... De kamer was vol plannen, droomen, vizioenen: die ouwe meesters en de enkele groote negentiende-eeuwers — dat was nou goed en wel, maar dat hoefde niet nòg eens gedaan te worden; dat wàs er nu eenmaal, in al z'n grootheid en volmaking. Nu kwamen wij en hadden dèn plicht een nièuwe schilderkunst te brengen, de schilderkunst van ònzen tijd.... „*Wij*, begrijp je wel," zei Pim, en sloeg met de vuist op de tafel; „*wij* — en niet die ellendelingen van binnenhuisjes-fabrikanten!" Dan sprong hij op en liep de kamer door met breede gebaren: 'n tuin vol pioenen en pauwen zou hij schilderen, twaalf bij achttien meter; duizenden vlam-roode pioenen onder een ziedende zon, en daartusschen een leger van goud-groene pauwen, die hun staarten hoogmoedig naar de zon opstaken — 'n millioen pauwen.... We werden er stil van; die Pim — zoo'n hemelstormer.... En ik weet zèker dat we alleen maar thee dronken.

Hoe 't zij: de slager, op wiens zolderverdieping we „kamers" hadden gehuurd, verdraaide 't verder vleesch te leveren.

Eenige planten- en bloemmodellen.

En daar zaten we.

Als Pim driftig was geweest, volgde altijd een ingehouden-sombere bui. Hij ging op 'n leeg kistje zitten, liet z'n hoofd hangen en zei: „dan vreten we maar nièt."

Dit besluit leek me wat ver te gaan, althans wat mezelf betrof, en ik zei hem dat. „Laten we nu eens redeneeren, Pim. Wie zijn de steunpilaren van ons stoffelijk welzijn?"

Ik telde op mijn vingers: „de slager, de bakker, de groenteboer, de kruienier. Laten we nu den slager even er buiten laten. Hoe staat 't met den bakker? Krijgt-ie nog veel?"

„Ach, wat kan 't me allemaal schelen! Jij denkt ook altijd 't eerst aan eten.... Ik wou dat ik geld had om dat groote doek te laten maken!" Pim's oogen weerspiegelden pauwen en pioenen, maar z'n maag rommelde, en verf kan je niet eten. „De bakker? Ik geloof drie dagen...."

„Nu," zei ik hoopvol, „daar kunnen we dus voorloopig nog beren. De groenteman — ja, dat weten we eenmaal: die wil ons alleen nog maar aardappelen verkoopen, omdatie daar 't meest op verdient en z'n muffe wintervoorraad op moet...."

Pim hief 't bezwaarde hoofd op en zag me aan: „eet jij brood zonder boter?"

„Brood zonder.... Hoe bedoel je? Neen, natuurlijk niet. Maar ik was ook nog niet aan den kruienier toe!"

„Kruienier?" Pim zei 't op 'n toon alsof 't hem de grootste zelfverloochening kostte zoo lang en zoo diepgaand over zulke materieele dingen te spreken. Maar mij leek 't of z'n geestesleven en z'n maag een zwaren strijd streden. „Kruienier? Levert die boter?"

De discussie verliep. Want ook ik begon mijn weifelingen te krijgen. En aan de leegheid in mijn hoofd, de inspanning die het logisch denken me kostte, merkte ik nu wel dat er den laatsten tijd aan onze voeding iets ontbroken had.

II.

's Avonds, na een maal van aardappelen in de schil (dan behielden ze een maximum voedingswaarde) en brood-met-melk-en-suiker dat we in een blikken bus den vorm van een pudding hadden doen aannemen (we kookten alles